Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ

учасників міжнародної

науково-практичної конференції

«ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАУК: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»

18–19 грудня 2020 р.

Частина І

Одеса
2020

УДК 159.9+37.01«312»(063)
П86

П86 **Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики:** Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (18–19 грудня 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – Ч. 1. – 116 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01«312»(063)

© Автори статей, 2020
© Південна фундація педагогіки, 2020

СЕКЦІЯ 2. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Клочко А. О.
ПСИХОЛОГО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ 45

Штангрет С.-К. І.
HR-СПЕЦІАЛІСТ, ЙОГО ЗОНИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ОСНОВНІ ПРОЦЕСИ 48

СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ

Бабич Н. М., Ковтун М. О.
ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДИСКАЛЬКУЛІЇ У ДІТЕЙ ПЕРШОГО КЛАСУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ 52

Каткова Т. А., Варіна Г. Б.
ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ 56

Музика А. О.
ІГРОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОВЕДІНКИ ДИТИНИ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ 60

Пасєка А. С.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПІДЛІТКІВ ДО НАВЧАННЯ 63

Romenska T. G.
DIAGNOSTIC INSTRUMENTS FOR STUDY OF SOCIOCULTURAL COMPONENTS OF SOCIAL AND LIVING SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY 67

Савчук В. А.
ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ 71

Тичина К. О., Кошман Д. А
ФОРМУВАННЯ КІНЕСТЕТИЧНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ 73

СЕКЦІЯ 4. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Братковська Н. І.
ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМИН МІЖ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 78

ЛІТЕРАТУРА

1. Гирич І. Шаповал Ю. Чому необхідно переосмислювати минуле? І. Гирич, Ю. Шаповал – К.: Фонд Конрада Аденауера. – 2010. – 44 с.
2. Піонтковська Д. В. Психологічні особливості розвитку національної ідентичності студентської молоді: дис… канд. психол. наук: 19.00.07 / Д. В. Піонтковська. – Кам'янець-Подільський., 2017. – 189 с.
3. Пірен М. І. Національна ідентичність сучасної української еліти як чинник консолідації суспільства та реалізації демократичних реформ Публічне управління: теорія та практика, Вип. 2 – 2013. – С. 62–70.
4. Соколова В. Ф. Психологічні особливості розвитку національної самосвідомості студентської молоді засобами української літератури: дис… канд. психол. наук: 19.00.07 / В. Ф. Соколова. – К., 2005. – 196 с.
5. Smith, A. D. National identity and the idea of European Unity // International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-), 68(1), Jan – 1992. – Pp. 55–76.

Тичина К. О.
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Кошман Д. А
студентка І курсу магістратури
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Інститут людини
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ КІНЕСТЕТИЧНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

У зв'язку із невпинним зростанням дестабілізуючих факторів ендогенного та екзогенного походження швидкими темпами зростає кількість дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку, значну частину серед них становлять діти із загальним недорозвитком мовлення (далі – ЗНМ). Для дітей із ЗНМ є характерними порушення всіх складових мовлення, зокрема фонетико-фонематичної.

Порушення фонетико-фонематичної складової мовлення є однією з причин, що обумовлюють труднощі у оволодінні правильною звуковимовою у дітей із ЗНМ. Ще однією причиною є недостатня сформованість праксису.

Вивченням особливостей формування кінестетичного праксису у дітей із загальними недорозвитком мовлення присвячені роботи Т. Ахутіної, О. Валяєвої, Г. Волкової, Н. Жукової, О. Мастюкової, З. Репіної, Ю. Рібцун, Т. Філічєвої, Л. Фоміної, M. Barichello, A. Bertagnolli, M. Ceron, M. Keske-Soares.

Праксис – це система довільних та предметних дій, що має складну неврологічну та психологічну організацію. Відповідно до типу передачі нервового імпульсу праксис поділяють на кінетичний та кінестетичний, а за іншою класифікацією – на конструктивний, пальцевий, оральний та артикуляційний [1, с. 4].

Кінестетичний праксис – забезпечує передачу чітких сигналів про положення частин тіла у просторі, тому є важливим при побудові та реалізації руху. Зокрема цей вид праксису є основою для оволодіння правильною звуковимовою, оскільки забезпечує формування уявлення про положення органів артикуляції, під час вимови звуку [1].

Вчені Т. Філічєва Г. Чіркіна зазначають, що порушення кінестетичного пальцевого праксису проявляються у дискоординації рухів пальців рук та кисті, зниженні якості виконання рухів та контролю за їх виконанням [6].

Відповідно до думки З. Рєпіної порушення орального праксису проявляється у нездатності до відтворення мімічних та окремих оральних позицій. При чому характерними є порушення точності виконання рухів, порушення тонусу оральної мускулатури, тривалий пошук необхідної оральної чи мімічної позиції, їх заміна, наявність гіперкінезів, сінкінезій та підвищеної салівації [5].

За даними Г. Волкової артикуляційний праксис формується зі значними неточностями та не відповідає віковим нормам. Автор зазначає, що порушення кінестетичного артикуляційного праксису супроводжується порушенням праксису в цілому і особливо чітко виявляється у порушенні пальцевого праксису [2].

В. Цвинтарний констатує, що у дітей із ЗНМ рухи артикуляційної та пальцевої моторики є тісно взаємопов’язаними та є дуже обмеженими.

В. Бєхтєрєв, М. Кольцова, Є. Соботович, Т. Філічєва, Л. Фоміна визначали, що кінестетичний праксис має важливе значення для типового розвитку, а пальцевий, оральний та артикуляційний кінестетичний праксис перебувають у тісному взаємозв’язку та існує певна залежність між їх розвитком та типовим розвитком дитини [5, 6].

За результатами аналізу психолого-педагогічної літератури було визначено, що у дітей із загальним недорозвитком мовлення спостерігається порушення кінестетичної основи руху, яке виявляється у зниженні стану сформованості мануального, орального, та пальцевого праксису, що у свою чергу спонукає до детального вивчення його особливостей у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

Мета емпіричного етапу дослідження – з'ясувати особливості формування кінестетичного праксису у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

Відповідно до мети дослідження було проведено констатувальний етап експерименту із використанням модифікованих діагностичних методик З. Рєпіної, О. Под'якової, М. Чєлишевої, Т. Філічєвої і Н. Чєвєльової.

Завдання діагностики були спрямовані на визначення рівня сформованості кінестетичного пальцевого, орального та артикуляційного праксису у дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ.

Дослідження проходило на базі закладу дошкільної освіти № 138 комбінованого типу протягом лютого 2020 року. Вибірку дослідження склали 15 дітей середнього дошкільного віку із загальними недорозвитком мовлення та 15 з типовим розвитком.

Середні показники стану сформованості пальцевого, орального та артикуляційного праксису репрезентовано у таблицях (табл.1, табл. 2).

Таблиця 1

Середні показники рівнів сформованості кінестетичного пальцевого праксису у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення та типовим розвитком

Рівні	**Діти із ЗНМ (у %)**	**Діти з ТР (у %)**
Високий	-	67
Середній	53	33
Низький	47	-

При виконанні діагностичних проб у дітей із ЗНМ спостерігалися наступні прояви: збільшення часу на пошук заданої позиції, перебирання пальцями в ході пошуку, заміна складової позиції, наявність додаткових рухів, а також невиконання проби у разі її ускладнення.

Таблиця 2

Середні показники рівнів сформованості кінестетичного орального та артикуляційного праксису у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення та типовим розвитком

Рівні	**Діти із ЗНМ (у %)**	**Діти з ТР (у %)**
Високий	-	67
Середній	53	33
Низький	47	-

У дітей із ЗНМ, в порівнянні з їх однолітками із типовим розвитком, труднощі при виконанні проб виникали набагато частіше, і виявлялися у нездатності визначити положення органів артикуляції за їх кінестетичним образом. Характерними проявами при виконанні проб були підвищення точності виконання вправ з візуальною опорою, тривалий пошук позиції, наявність додаткових рухів та підвищення салівації.

Отже, відповідно до результатів констатувального дослідження можемо зробити висновок, що рівень сформованості кінестетичного праксису у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення є значно нижчим, ніж у дітей із типовим розвитком та виявляється у наявності великої кількості помилок при виконанні завдань на відтворення пальцевих та артикуляційних позицій, зниженні точності та якості їх виконання, дискоординації, наявності супутніх рухів, що у свою чергу, свідчить про потребу у цілеспрямованому корекційному впливі.

Вищезазначене спонукало до розробки методики формування кінестетичного праксису у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення засобами тістопластики.

Використання тістопластики передбачає поєднання вправ спрямованих на розвиток дрібної та артикуляційної моторики в комплексі.

Запропоновані комплекси будуть сприяти розвитку кінестетичної та пропріоцептивної чутливості пальців рук та органів артикуляції, зміцненню м’язів артикуляційного апарату (нижньої щелепи, губ, язика, м’якого піднебіння); формуванню здатності до утримання певної оральної та артикуляційної позиції; підвищенню якості та точності виконання довільних цілеспрямованих рухів.

Перспективним напрямом дослідження є перевірка ефективності запропонованої методики у дітей середнього дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Визель Т. Г. Основы нейропсихологии. Москва: Высшая школа, 2009. 384 с.

2. Волкова Г.А Общие вопросы логопедической ритмики. Логопедическая ритмика: учеб. Для студ. высш. учеб. Заведний. Москва : ВЛАДОС, С. 4–39.

3. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филичева Т.Б. Преодаление общего недоразвития речи у детей Екатиринбург: Литур, 2011. 320 с.

4. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. Москва: Академия, 2003. 384 с. (Серия «Классическая учебная книга»).

5. Репина З.А. Нейропсихологическое изучение детей с тяжелыми нарушениями речи: учебник для студентов. Екатиринбург, Калинина Г.П, 2008. 140 с.

6. Филичева Т. Б., Чиркина Г. В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста: практическое пособие. Москва: Айрис-пресс, 2007. 224 с.

7. Шайтор В.М., В.Д. Емельянов. Диспраксия у детей с последствиями перинатальногоповреждения нервной системы (Стабилометрическая диагностика и коррекция). Санкт-Петербург: Тактик Студио, 2012. 96 с.

8. Bertagnolli A., Gubiani M., Ceron M., Keske-Soares M. Orofacial Praxis Abilities in Children with Speech Disorders. International Archives of Otorhinolaryngology. 2015. Vol 19 № 4. P. 286–292.